

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 5 sierpnia 2016 r.

Pozycja 473

POSTANOWIENIE

z dnia 1 grudnia 2015 r.

Sygn. akt Ts 23/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Leon Kieres,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

art. 545 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 16 stycznia 2015 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność art. 545 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim wprowadza obowiązek sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania przez obrońcę bądź pełnomocnika, uniemożliwiając osobiste podpisanie i złożenie wniosku, z art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą. W piśmie procesowym z 18 października 2013 r. skierowanym do Sądu Rejonowego w S. skarżący zażądał ustanowienia profesjonalnego pełnomocnika w celu złożenia wniosku o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Okręgowego w G. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 8 października 2013 r. (K 30/11, OTK ZU nr 7/A/2013, poz. 98). Skarżący złożył także wniosek o wznowienie postępowania i zwolnienie od uiszczenia kosztów sądowych. Ustanowiony w sprawie adwokat nie znalazł podstaw do złożenia wniosku o wznowienie postępowania, o czym pismem z 29 stycznia 2014 r. poinformował Sąd Apelacyjny w G. (dalej: Sąd Apelacyjny w G.). W lutym 2014 r. Sąd Apelacyjny w G. wezwał skarżącego do uzupełnienia braku formalnego wniosku o wznowienie postępowania przez sporządzenie go i podpisanie przez adwokata lub radcę prawnego. W piśmie z 10 lutego 2014 r. skarżący, w odpowiedzi na opinię obrońcy z urzędu, zażądał przyjęcia do rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w G. osobiście złożonego wniosku lub przedstawienia Trybunałowi pytania prawnego co do zgodności z Konstytucją przepisów k.p.k. dotyczących wznowienia postępowania. W piśmie z lutego 2014 r., w odpowiedzi na wezwanie Sądu Apelacyjnego

w G. z lutego 2014 r., podtrzymał swoje żądania. Zarządzeniem z marca 2014 r. Zastępca Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w G. odmówił przyjęcia sporządzonego przez samego skarżącego wniosku o wznowienie postępowania. Postanowieniem z czerwca 2014 r. Sąd Najwyższy utrzymał w mocy to zarządzenie.

W lipcu 2014 r. skarżący wystąpił do Sądu Rejonowego w T. z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej. Postanowieniem z października 2014 r. sąd ustanowił dla skarżącego radcę prawnego.

Skarżący kwestionuje w skardze art. 545 § 2 k.p.k., zgodnie z którym „wniosek o wznowienie postępowania, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata albo radcę prawnego. Przepis art. 446 § 2 k.p.k. stosuje się odpowiednio”. Zdaniem skarżącego zaskarżony art. 545 § 2 k.p.k. – przez to, że uniemożliwia samodzielne sporządzenie i podpisanie wniosku o wznowienie postępowania – narusza konstytucyjne prawo do rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny sąd. Jak stwierdził skarżący, dla osoby, której sytuacja ekonomiczna nie pozwala na opłacenie pełnomocnika z wyboru, opinia ustanowionego dla niej obrońcy z urzędu o braku podstaw do wznowienia postępowania praktycznie zamyka drogę dochodzenia jej praw przez sądem.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w związku z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie dotyczącym wstępnego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona przed dniem wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli zastosowanie mają przepisy ustawy o TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, tj. ustawie o TK, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zgodnie z art. 36 ust. 1 w związku z art. 49 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga odpowiada określonym przez prawo wymogom. Procedura ta umożliwia, już w początkowej fazie postępowania, wyeliminowanie spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny.

W ocenie Trybunału zarzuty podniesione w skardze nie zasługują na uwzględnienie ze względu na ich oczywistą bezzasadność. Ponadto skarżący nie wykazał naruszenia konstytucyjnie chronionych wolności i praw, do czego obliguje go art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK.

Kwestionując zgodność art. 545 § 2 k.p.k. z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji, skarżący podnosi, że przepis ten w zakresie, w jakim wprowadza przymus adwokacko-radcowski w odniesieniu do sporządzenia i wniesienia wniosku o wznowienie prawomocnego postępowania, pozbawia go prawa do rozpoznania sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Powyższa argumentacja w ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie zasługuje na uwzględnienie. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, w sprawie skarżącego został wydany prawomocny wyrok sądu *ad quem*. Oznacza to, że skarżący miał za-

gwarantowany dostęp do sądu zgodnie z konstytucyjnym standardem wyznaczonym przez art. 45 ust. 1 Konstytucji. Natomiast w odniesieniu do wymogu formalnego w postaci przymusu adwokacko-radcowskiego określonego w art. 545 § 2 k.p.k. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że przepis ten ma przede wszystkim charakter gwarancyjny. Zapewnia dokonanie rzetelnej i obiektywnej oceny w zakresie występowania przesłanek uzasadniających wystąpienie z wnioskiem o wznowienie postępowania. Jest to niezwykle istotne zwłaszcza w kontekście znacznego formalizmu, jakim charakteryzuje się procedura występowania z wnioskiem o wznowienie postępowania. Nałożenie obowiązku jego sporządzenia przez profesjonalnego pełnomocnika gwarantuje, że wniosek będzie spełniał wszystkie przewidziane w prawie wymagania. Trybunał podkreśla, że cały czas należy pamiętać, iż procedura wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania karnego ma charakter nadzwyczajny. Wynika z tego konieczność zapewnienia stronom tego postępowania należytej ochrony prawnej, odpowiadającej najwyższym standardom procesowym. Wymóg sporządzenia przedmiotowego wniosku przez profesjonalnego pełnomocnika stanowi dostateczną gwarancję ich realizacji. W związku z powyższym zarzut ten należy ocenić jako oczywiście bezzasadny.

Trybunał Konstytucyjny wskazuje ponadto, że postępowanie w przedmiocie wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania karnego ma charakter nadzwyczajny. Możliwość jego przeprowadzenia pojawia się na skutek zaistnienia szczególnych przesłanek, które ujawniają się – co istotne – po przeprowadzeniu postępowania karnego w danej sprawie. Oznacza to, że w zasadniczym nurcie, jakim jest przypisanie odpowiedzialności karnej, sprawa została już rozstrzygnięta. Skorzystanie z nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jakim jest wniosek o wznowienie postępowania karnego, ma charakter dodatkowy, ponadprogramowy, wykraczający ponad konstytucyjny standard prawa do sądu. Charakter tego środka spowodował, że możliwość realizacji uprawnienia do wniesienia wniosku o nadzwyczajne wznowienie postępowania została ograniczona do szczególnych, wyjątkowych sytuacji. Ponadto ustawodawca ze względów gwarancyjnych zdecydował, że ocena zasadności wystąpienia z przedmiotowym wnioskiem musi zostać dokonana przez profesjonalnego pełnomocnika. W sytuacji, gdy jest on wyznaczany z urzędu, tak jak pełnomocnik z wyboru, musi on mieć możliwość swobodnej kontroli wystąpienia wszystkich, prawem wymaganych przesłanek do wystąpienia z wnioskiem o wznowienie postępowania. Nie każde bowiem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność przepisu z Konstytucją stanowi podstawę do wznowienia postępowania w oparciu o art. 540 § 2 k.p.k. Jego związek z wydanym orzeczeniem podlega kontroli, która dokonywana jest przez profesjonalnego pełnomocnika. Ponadto Trybunał stwierdza, że opinia wyrażona przez pełnomocnika wyznaczonego z urzędu nie zamyka skarżącemu możliwości wystąpienia z takim wnioskiem, który zostanie sporządzony przez pełnomocnika z wyboru. Istnieją sądowe i wewnątrzkorporacyjne mechanizmy kontroli sporządzenia przez pełnomocnika opinii o braku podstaw do złożenia wniosku o wznowienie postępowania. Sądy mogą zatem wyznaczyć kolejnego obrońcę z urzędu, jeśli stwierdzone zostaną uchybienia w zakresie wykonywania czynności przez dotychczasowego obrońcę (zob. postanowienie SN z 1 lipca 1999 r., sygn. akt V KZ 33/99, OSNKW z 1999 r., nr 9-10, poz. 56).

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 49 w związku z art. 36 ust. 3 w związku z art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK – odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.